

Pozičný Dokument Skupiny PPE

O PRÁVACH DIEŤAŤA

10. marca 2021

I. Úvod

„Únia (...) potvrdzuje a podporuje svoje hodnoty a záujmy a prispieva k ochrane svojich občanov. Prispieva k mieru, bezpečnosti, trvalo udržateľnému rozvoju Zeme, k solidarite a vzájomnému rešpektovaniu sa národov, k voľnému a spravodlivému obchodu, k odstráneniu chudoby a k ochrane ľudských práv, najmä práv dieťaťa (...).“

Zmluva o Európskej únii, článok 3

Práva detí sú ľudskými právami, teda právami, ktoré musia EÚ a krajiny EÚ rešpektovať, chrániť a dodržiavať. Odvtedy, ako bol v roku 1989 v New Yorku podpísaný Dohovor Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa (ďalej len „dohovor“), ktorý nadobudol platnosť v roku 1990, uplynulo už 30 rokov. Hoci Dohovor o právach dieťaťa ratifikovalo 194 štátov vrátane všetkých členských štátov Európskej únie, mnohé ambície zostávajú nesplnené. Zastávame zásadu, ktorá je v uvedenom dohovore jasne stanovená, a to že **v záujme plného a harmonického rozvoja osobnosti musí dieťa vyrastať v rodinnom prostredí, v atmosfére šťastia, lásky a porozumenia.**¹

Práva detí sú neustále porušované alebo prehliadané v mnohých častiach sveta vrátane členských štátov EÚ. Deti sa stále stávajú obeťami násillia, zneužívania, chudoby a sociálneho vylúčenia. Deti neustále čelia diskriminácii z dôvodu náboženstva, zdravotného postihnutia, pohlavia, sexuálnej orientácie, etnickej príslušnosti, cezhraničnej rozluky alebo právneho a sociálneho postavenia. Skupina PPE je hrdá na to, že je zástancom a strážcom práv detí, a preto sa neustále usiluje o zlepšenie ochrany a účasti detí. Európsky parlament na základe spoločného návrhu uznesenia z roku 2014 v nadväznosti na iniciatívu vedenú skupinou PPE požiadal Európsku komisiu, aby predložila stratégiu v oblasti práv dieťaťa vrátane konkrétneho akčného plánu. Tento okamih konečne nastal.

Budúca stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa² poskytne rámec pre opatrenia EÚ na lepšiu podporu a ochranu práv detí. Obsahovať bude súbor opatrení, ktoré má EÚ vykonať, pričom sa okrem iného zameria na **práva najzraniteľnejších detí, práva detí v digitálnom veku, predchádzanie násilliu a boj proti nemu a podporu súdnictva zohľadňujúceho potreby detí.** Zahŕňať bude aj odporúčania týkajúce sa činnosti ostatných inštitúcií a krajín EÚ

a zainteresovaných strán. Skupina PPE víta budúcu stratégiu EÚ v oblasti práv dieťaťa, zdôrazňuje však význam ďalej uvedených oblastí politiky a potrebu inovatívnych nástrojov na ochranu detí a ich práv tým, že opatrenia sa budú prijímať nielen v ich mene, ale aj v spolupráci s nimi. Ďalej vyzývame všetky členské štáty, aby osobitne poverili verejné orgány posudzovaním vplyvu vnútroštátnych a regionálnych právnych predpisov na deti, ako aj všeobecnou podporou práv detí vo verejnej politike.

II. Ochrana práv dieťaťa prostredníctvom právnych predpisov EÚ – ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa

I. Právne predpisy EÚ zohľadňujúce potreby detí

Predtým, ako Európska komisia navrhne novú iniciatívu alebo revíziu existujúcich iniciatív, posúdi pomocou nástrojov hodnotenia vplyvu, či na úrovni EÚ treba prijať opatrenia a aký hospodársky, sociálny a environmentálny vplyv by mohli mať alternatívne možnosti politiky.

Veríme, že test vplyvu na práva detí by bol rovnako ako test vplyvu na MSP veľkým prínosom pre právne predpisy EÚ.

Tento test by mohol byť nástrojom v rámci posudzovania vplyvu, ktorého cieľom je zefektívniť a posilniť opatrenia na podporu práv detí. Rovnako ako test vplyvu na MSP, ktorý bol vypracovaný s cieľom „dôkladne posúdiť vplyv pripravovaných legislatívnych a administratívnych iniciatív na MSP a pri príprave návrhov zohľadniť príslušné výsledky“, by test vplyvu na práva detí mohol pozostávať z niekoľkých krokov:

- > konzultácie so zainteresovanými stranami vrátane mechanizmu účasti detí;
- > identifikácia dotknutých oblastí;
- > meranie vplyvu na deti;
- > posúdenie alternatívnych mechanizmov.

Keďže všetky právne predpisy EÚ môžu priamo i nepriamo ovplyvniť život a blaho našich najmladších občanov, takýto test v rámci posúdenia vplyvu by poskytol

¹ Preamble of the United Nations Convention on the Rights of the Child

² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12454-Delivering-for-children-an-EU-strategy-on-the-rights-of-the-child>

príležitosť stanoviť a prijať opatrenia, ktoré pomôžu pri presadzovaní a ochrane práv dieťaťa. Na základe aktuálnych, porovnateľných a vysokokvalitných údajov rozčlenených podľa pohlavia a veku by sa mohlo zabezpečiť, aby sa v budúcich právnych predpisoch EÚ dodržiavali záväzky vyplývajúce z dohovoru OSN. Okrem toho by revízia a aktualizácia rámca ukazovateľov EÚ mohla prispieť k tomu, aby sa zahrnuli aj ukazovatele zamerané na deti.

2. Smerom k súdnemu systému zohľadňujúcemu potreby detí

Najlepší záujem dieťaťa by mal byť vždy prvoradý, keď ide o blaho dieťaťa, či už v prípadoch týkajúcich sa práva starostlivosti o dieťa, rozpadu rodiny, sporov súvisiacich s bydliskom (vrátane prípadov týkajúcich sa detí, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín), detí narodených v LGBTI+ rodinách alebo v iných otázkach týkajúcich sa ochrany záujmov detí. Hoci rodinné právo zostáva v právomoci členských štátov EÚ, Únia môže prostredníctvom mimoriadneho legislatívneho postupu prijímať právne predpisy, ak má situácia cezhraničné dôsledky. Platí to najmä pre obdobie po brexite a zabezpečenie kontinuity najlepšieho záujmu detí v prípadoch týkajúcich sa opatrovníckeho práva a výživného, najmä ak jeden z rodičov žije v EÚ a druhý v tretej krajine.

Každý rodinný spor je stresujúci a plný emócií, avšak cezhraničné prípady sú ešte citlivejšie a právne náročnejšie. Preto je potrebné zvýšiť povedomie verejnosti o týchto zložitých otázkach vrátane cezhraničných prípadov týkajúcich sa zverenia dieťaťa do osobnej starostlivosti, cezhraničného presadzovania práva styku a vyživovacej povinnosti alebo postupov týkajúcich sa cezhraničného únosu dieťaťa rodičom vrátane **objasnenia rodičovských práv a povinností a práv detí v každej krajine**. Zlepšením vnútroštátnych služieb v úzkej spolupráci s EÚ by sa umožnila lepšia ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa.

V takýchto prípadoch by k zmierneniu napätia a konfliktov v zdlhavých súdnych konaniach mohla prispieť mediácia. K rýchlejšiemu spracovaniu takýchto nadnárodných cezhraničných rodinných sporov by za pomoci mediálnych orgánov mohli prispieť špecializované súdne komory v rámci vnútroštátnych súdnych systémov pre rodinné veci.

Cezhraničné prípady sú právne náročné aj z dôvodu rozdielných požiadaviek na minimálny vek v jednotlivých členských štátoch, čo môže viesť k rozdielnemu

zaobchádzaniu s dieťaťom v závislosti od rozdielných vekových kritérií. V dôsledku odlišnej vnútroštátnej terminológie je často veľmi ťažké klasifikovať cezhraničné trestné činy. Skupina PPE preto vyzýva Európsku komisiu, aby sa zaoberala problémami súvisiacimi s rozdielnou terminológiou a identifikovala ich.

Právo byť vypočutý (aj v zmysle výkonu práva dieťaťa na účasť) je základným právom, ktoré je vymedzené v dohovore. Podľa článku 12 dohovoru majú deti právo vyjadriť svoje názory vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ich týkajú, a **ich názorom sa musí venovať náležitá pozornosť v súlade s vekom a zrelosťou dieťaťa**. Toto právo sa rovnako vzťahuje aj na účasť detí na sociálnych a politických záležitostiach, ako aj na súdnych a správnych konaniach. Všeobecnou zásadou je, že právo dieťaťa byť vypočuté odráža koncepciu samourčenia detí, pričom deti sa vnímajú nielen ako zraniteľné osoby, ktoré potrebujú osobitnú ochranu, ale aj ako informované rozhodovacie subjekty, nositelia práv a aktívni členovia spoločnosti. Hlas dieťaťa by mal byť ako taký vypočutý vo všetkých situáciách vždy, keď je to možné. Mali by sme hovoriť za deti, o deťoch a s deťmi.

Pandémia COVID-19 sťažila prístup strán k spravodlivosti, čo si vyžaduje proaktívnu reakciu príslušných orgánov. Zabezpečenie splnenia stanovených procesných požiadaviek zahŕňa odstránenie prekážok brániacich riadnemu procesu a prístupu k spravodlivosti.

Európsky parlament v roku 2016 vo svojom uznesení o ochrane najlepších záujmov dieťaťa v celej EÚ³ pripomenul, že z veľkého počtu doručených petícií týkajúcich sa detí vyplýva, že existuje veľký problém s vykonávaním nariadenia Brusel IIa. Parlament taktiež vyjadril názor, že všetky systémy na ochranu detí by mali mať zavedené nadnárodné a cezhraničné mechanizmy, ktoré zohľadňujú špecifiká cezhraničných konfliktov. Úlohou Európskeho parlamentu je zabezpečiť, aby legislatívna i nelegislatívna činnosť prispievala k dodržiavaniu, podpore a ochrane práv dieťaťa a k zlepšovaniu života detí v EÚ a v rámci jej vzťahov so zvyškom sveta.

Skupina PPE vyzýva členské štáty, aby sa zaviazali k vytvoreniu súdneho systému zohľadňujúceho potreby detí, ktorý v priebehu konaní v čo najväčšej miere zohľadňuje osobitnú situáciu a

³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0142_EN.html

potreby dieťaťa (ako obeť, svedka alebo páchatela). V prípade detí, ktoré sa stali obeťou trestného činu, sú mimoriadne dôležité veku primerané vypočutia, ktoré vedú špecializovaní pracovníci a počas ktorých sa im pohotovo poskytne účinná psychologická podpora, aby sa zamedzilo prípadnému stresu a traume. Dieťaťu musí byť jasne vysvetlené každé rozhodnutie, ktoré sa ho týka, aby mohlo porozumieť tomu, čo to pre neho v reálnom živote bude znamenať. Skupina PPE vyzýva členské štáty, aby stanovili praktické usmernenia a primeranú odbornú prípravu pre všetkých odborníkov, ktorí prichádzajú do kontaktu s deťmi, napr. pre učiteľov v školách a v predškolských zariadeniach a právnické a zdravotnícke profesie, a povinnú odbornú prípravu prokurátorov špecializovaných na mladistvých a sudcov pre rodinné veci. Skupina PPE zároveň vyzýva Komisiu, aby naďalej podporovala odbornú prípravu právnikov v oblasti cezhraničného rodinného práva EÚ, najmä vzhľadom na nové pravidlá týkajúce sa cezhraničných sporov v oblasti zverenia dieťaťa do osobnej starostlivosti a únosov detí rodičmi podľa nariadenia Brusel IIa, ktoré nadobudne účinnosť v polovici roka 2022. Aby sa deťom umožnilo bezproblémovo sa vyjadriť, odporúčame využitie prekladateľských a tlmočnických služieb. Zásadne dôležité je proaktívne upriamovať pozornosť mladých členov verejnosti na súdny systém zohľadňujúci potreby detí. Skupina PPE vyzýva všetky členské štáty na zabezpečenie toho, aby ich mladí občania mali k týmto informáciám prístup spôsobom vhodným pre deti, pričom je potrebné prihliadnuť na zdravotné postihnutie, ktoré by mohlo prístup k týmto informáciám narušiť.

3. Boj proti násiliu - telesná integrita a právo vyrastať v zdravom prostredí

S cieľom posilniť ochranu práv detí a ich blaha musíme pri príprave a prijímaní novej stratégie v oblasti práv dieťaťa **zohľadniť otázku práva detí na telesnú integritu**. Nevyhnutné je zahrnúť do stratégie najmä boj proti všetkým formám násillia páchaného na deťoch vrátane fyzického, sexuálneho, ekonomického a psychického násillia, pričom sa náležitá pozornosť musí venovať rodovému hľadisku⁴. Domáce násillie, ktoré sa počas pandémie COVID-19 ešte zintenzívnilo, má na deti priame i nepriame následky. V súvislosti s domácou izoláciou, prácou na diaľku, zatvorenými školami a finančnou neistotou je nutné konštatovať, že rodinné vzťahy sú čoraz napätejšie, čo prehlbuje zraniteľnosť detí a žien. Skupina PPE sa zasadzuje za možnosť využitia služieb

kvalitných kontaktných centier, napríklad v prípade domáceho násillia, aby sa rodiny mohli stretnúť v kontrolovanom prostredí za prítomnosti sociálneho pracovníka.

Deti neustále trpia zlým zaobchádzaním a zanedbávaním a zažívajú šikanovanie vrátane kybernetického šikanovania. Sexuálne zneužívanie detí vrátane šírenia detskej pornografie a detskej prostitúcie vedie k ďalšej viktimizácii, najmä v prípade dievčat a mladých žien. Je nevyhnutné, aby dospievajúci v tejto súvislosti poznali svoje práva, najmä pokiaľ ide o ich právo vyjadriť či nevyjadriť súhlas. Skupina PPE víta oznámenie Komisie o stratégii EÚ na účinnejší boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí, je však presvedčená, že v novej stratégii sa musia dôkladne preskúmať všetky formy násillia páchaného na deťoch a zabezpečiť zohľadnenie otázky práv detí v existujúcich aj budúcich legislatívnych a nelegislatívnych opatreniach. Musí tiež umožňovať úzku spoluprácu medzi členskými štátmi EÚ a tretími krajinami a koordinovanú reakciu v policajnej a justičnej spolupráci prostredníctvom Europolu a Eurojustu. Na odstránenie prekážok spojených s obchodovaním s deťmi je potrebných viac údajov. Skupina PPE preto vyzýva na užšiu spoluprácu štátnych orgánov s občianskou spoločnosťou, miestnymi orgánmi, cirkevnými subjektmi a ďalšími takýmito aktérmi. Okrem toho je nevyhnutná koordinovaná a nadnárodná reakcia v oblasti policajnej a justičnej spolupráce. Vďaka lepším poznatkom a koordinovanej reakcii je možné identifikovať obeť už v ranom štádiu a poskytnúť im tak právnu pomoc pri zabezpečovaní ich zákonných práv. Včasná identifikácia je nevyhnutná na ukončenie závislosti medzi predátorom a obeťou. Skupina PPE presadzuje nulovú toleranciu akejkoľvek formy násillia voči deťom a podporuje účasť detí na rozhodnutiach, ktoré sa ich týkajú. Sme odhodlaní konať nielen v mene detí, ale zohľadňovať aj ich názory a postoje, aby sme zabezpečili ich plnú ochranu.

4. Deti v online prostredí

V máji 2012 Európska komisia predstavila Európsku stratégiu vytvárania lepšieho internetu pre deti, ktorej cieľom je poskytnúť deťom digitálne zručnosti a nástroje, ktoré potrebujú na to, aby mohli v plnej miere využívať prístup k online prostrediu, a zároveň zaistiť ich bezpečnosť. Cieľom tejto stratégie je tiež využiť potenciál trhu s interaktívnym, kreatívnym a vzdelávacím online obsahom. V

⁴ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-gender-equality>

rýchlo sa rozvíjajúcom online prostredí je však osem rokov veľmi dlhá doba a je najvyšší čas prijať novú stratégiu, ktorá zohľadní najnovší technologický vývoj. V novej stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa by sa preto mal navrhnúť súbor opatrení a zohľadniť skúsenosti získané v dôsledku rozšírenia online vzdelávania počas pandémie COVID-19. V posledných mesiacoch sa zrýchlil už existujúci trend presunu činností našich detí do online reality. Digitálna gramotnosť všetkých detí je kľúčom k čo najbezpečnejšiemu prezeraniu internetu.

Z kľúčových zistení správy UNICEF z roku 2017 o deťoch v digitálnom svete⁵ vyplýva, že čoraz viac dôkazov naznačuje, že deti začínajú využívať internet v čoraz mladšom veku. V niektorých krajinách používajú deti mladšie ako 15 rokov internet s rovnakou pravdepodobnosťou ako dospelí vo veku nad 25 rokov. Hoci pripojiteľnosť môže pre niektoré z najviac marginalizovaných detí sveta predstavovať zásadnú zmenu, ktorá im pomôže naplniť potenciál a prerušiť z generácie na generáciu prenášaný začarovaný kruh chudoby, digitálne technológie pre ne tiež môžu predstavovať väčšie riziko ujmy v online aj offline prostredí. Zraniteľné deti môžu byť viac ohrozené v dôsledku konkrétnych problémov vyskytujúcich sa online vrátane straty súkromia. Skupina PPE vyzýva Komisiu, aby navrhla dôraznejšie záruky s cieľom zasiahnuť proti zneužívaniu sociálnych médií, najmä v prípade detí prístupujúcich k platformám bez dohľadu. Skupina PPE vyzýva Komisiu, aby navrhla silnejší rámec na ochranu detí ako spotrebiteľov, najmä pokiaľ ide o mikronákupy, nákupy v rámci hier a súvisiacu reklamu, a to najmä v kontexte prebiehajúcej pandémie a dlhšieho času stráveného online.

Boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí je pre skupinu PPE prioritou. Európsky parlament aj Rada vyzvali na prijatie ďalších konkrétnych opatrení, ktoré by sa mali vypracovať v spolupráci s technologickými platformami a odvetvím IKT. Skupina PPE ďalej vyzýva technologické spoločnosti, aby zabezpečili kultúru ochrany svojich koncových používateľov. V stratégii EÚ pre účinnejší boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí⁶ sa stanovuje komplexná reakcia na rastúcu hrozbu sexuálneho zneužívania detí v offline aj online prostredí, a to zlepšením prevencie, vyšetrovania, nahlasovania prípadov a pomoci obetiam spôsobom prispôbeným veku dieťaťa. Skupina PPE vyzýva členské štáty, ktoré tak ešte neurobili, aby online grooming, online prenasledovanie, vyhľadávanie detí online

a šírenie intímnych a explicitných obrázkov bez súhlasu vyhlásili za trestné.

Skupina PPE je presvedčená, že stratégia je len začiatkom a že na účinný boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí sú potrebné konkrétne legislatívne návrhy, ako napríklad návrh, ktorým sa od príslušných poskytovateľov online služieb požaduje, aby odhaľovali známy materiál zobrazujúci sexuálne zneužívanie detí, a vyžaduje od nich, aby tento materiál oznamovali verejným orgánom. Je potrebné identifikovať a odstrániť legislatívne medzery, tak aby sa ochrana údajov nestala ochranou páchateľov.

Skupina PPE víta záväzok Komisie zabezpečiť úplné vykonávanie smernice o boji proti sexuálnemu zneužívaniu detí (2011/93/EÚ) a jej plné dodržiavanie v celej EÚ.

S cieľom zabezpečiť, aby bolo možné účinne vyšetriť a stíhať sexuálne zneužívanie detí online, skupina PPE považuje za dôležité, aby orgány presadzovania práva mali zákonný prístup k zašifrovanému materiálu obsahujúcemu sexuálne zneužívanie detí. Skupina PPE podporuje možné vytvorenie európskeho centra na predchádzanie sexuálnemu zneužívaniu detí a boj proti nemu, ktoré by poskytovalo komplexnú podporu členským štátom. Pandémia COVID-19 viedla k tomu, že vzdelávanie a socializácia prebiehajú väčšinou online. Intenzívnejšie využívanie internetu, a najmä platforiem sociálnych médií, viedlo k zvýšeniu rizika kybernetického šikanovania. Musíme zabezpečiť, aby deti mohli v plnej miere využívať príležitosti, ktoré online prostredie ponúka, avšak bez hrozby obťažovania. Stratégia musí zahŕňať ustanovenie o zameraní sa na hlavnú príčinu šikanovania online, ako aj vybavenie mladých ľudí znalosťami a nástrojmi, ktoré im umožnia účinne reagovať, ak sa stretnú s kybernetickým šikanovaním.

Existujúce nedostatky a nedostatočná transformácia digitálneho vzdelávania sa plne prejavili počas zákazu vychádzania v dôsledku koronavírusu, ktorý prinútil milióny detí, žiakov a študentov zostať doma. Pandémia COVID-19 ďalej poukázala na nerovnosti, ktoré existujú v celej Európe. Zraniteľné skupiny detí vrátane detí so zdravotným postihnutím, detí z etnických

⁵ https://www.unicef.org/publications/files/SOWC_2017_ENG_WEB.pdf

⁶ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20200724_com-2020-607-commission-communication_en.pdf

a menšinových skupín⁷, zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia, ako sú deti vo vidieckych a ťažko dostupných oblastiach, mali len obmedzený alebo žiadny prístup k dištančnému alebo online školskému vzdelávaniu. Podľa článku 29 dohovoru má výchova dieťaťa smerovať k čo najväčšiemu rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a rozumových aj fyzických schopností. V dôsledku digitálnej chudoby je pre mnoho detí v celej EÚ takmer nemožné, aby sa zúčastňovali na vzdelávaní a uplatňovali rovnaké právo na vzdelanie ako ostatní. Nemožno dovoliť, aby takýto stav pretrvával ani aby sa v období po pandémie COVID-19 stal akceptovanou súčasťou nového normálneho života.

Skupina PPE považuje poskytovanie vysokokvalitného a inkluzívneho vzdelávania pre všetky deti v Európe za dôležitý cieľ. Digitálna gramotnosť sa stala základným faktorom, najmä počas pandémie COVID-19. Zahŕňa to zabezpečenie rovnakého prístupu k digitálnym nástrojom diaľkového vzdelávania. Žiadne dieťa by nemalo zostať opomenuté.

Deti sa rozvíjajú, keď ich rodičia vedú naplnený život a v kruhu rodiny sa o ne starajú a vychovávajú ich. Na ulahčenie tohto procesu musia byť stredobodom našej práce v oblasti práv detí moderné politiky zamerané na zabezpečenie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom s pružnými pracovnými podmienkami a poskytovaním služieb starostlivosti o deti vrátane vysokokvalitného vzdelávania v ranom detstve. Včasné investície majú zásadný význam pre formovanie ľudského kapitálu. Najúčinnnejšie politické iniciatívy sa takmer vždy zameriavajú na predškolské a školské obdobie; vzdelávanie je preto ústredným prvkom ambiciózne a účinnej sociálnej stratégie pre deti. Skupina PPE upozorňuje aj na to, že je dôležité vyčleniť 10 % z Fondu obnovy na oblasť vzdelávania, ako to Európsky parlament odhlasoval v októbri 2020.

5. Posilnenie postavenia všetkých detí, aby mohli úspešne napredovať - ochrana zraniteľných detí

Deti sú našou budúcnosťou, a preto je v záujme EÚ posilniť postavenie všetkých detí, aby mohli uspieť. Kľúčom k blahobytu je zabezpečenie toho, aby mali pocit, že niekam patria a že sú členmi svojich komunit, čo im umožní rozvíjať sa a byť úspešní. Skupina PPE sa preto domnieva, že v novej stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa by sa mal zväziť holistický pohľad na potreby detí, ktorý by sa začlenil do existujúcich a

budúcich legislatívnych a nelegislatívnych opatrení, a osobitná pozornosť by sa mala venovať špecifickým potrebám zraniteľných detí vrátane detí so zdravotným postihnutím, detí migrantov a detí vystavených chudobe, napríklad rómskych detí. Najviac sú chudobou totiž zvyčajne zatažené rómske deti, ktoré sú najzraniteľnejšími členmi komunity. Podľa nedávneho prieskumu, ktorý v jedenástich členských štátoch EÚ uskutočnila Agentúra EÚ pre základné práva (FRA)⁸, sa rómske deti žijúce v extrémnej chudobe často prepádajú do začarovaného kruhu medzigeneračnej chudoby.

Napriek nedávnomu pozitívnemu vývoju patrí chudoba detí a začarovaný kruh medzigeneračnej chudoby a znevýhodnenia neustále medzi problémy EÚ, pričom v dôsledku pandémie COVID-19 sa situácia ešte viac zhoršuje. Európska únia sa považuje za lídra v boji proti chudobe detí. Kľúčovým bolo odporúčanie Rady o investovaní do detí, ktoré bolo prijaté v roku 2013. Komisia na podnet Európskeho parlamentu plánuje ísť ďalej: na rok 2021 sa plánuje návrh odporúčania Rady o Záruke pre deti. Takáto záruka zabezpečí prístup ku kvalitnej a bezplatnej starostlivosti a vzdelávaniu v ranom detstve, primeranej výžive, službám zdravotnej starostlivosti a bývaniu, čo zahŕňa koordinovaný prístup na európskej, vnútroštátnej, regionálnej a/alebo miestnej úrovni.

Skupina PPE je odhodlaná pokračovať v diskusiách a práci na nástroji Záruka pre deti a zaujať pragmatický prístup s cieľom dosiahnuť účinné vykonávanie v členských štátoch a stavať pritom na skúsenostiach získaných zo záruky pre mladých ľudí. Existujú značné dôkazy o tom, že mladým ľuďom zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia sa počiatočná podpora pri prechode zo školy do zamestnania poskytuje príliš neskoro. Je absolútne nevyhnutné vybaviť ich čo najskôr sociálnymi a kognitívnymi zručnosťami, ktoré sú potrebné pre dlhodobý rozvoj a úspešný profesionálny život. Vyčlenenie 5 % z programu ESF+ na osobitne znevýhodnené deti by preto mohlo byť doplnením odporúčania Rady o záruke pre deti.

Systémy vzdelávania⁹ a odbornej prípravy treba reformovať tak, aby mali zraniteľné

⁷ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-the-eu-roma-inclusion-process>

⁸ Prieskum zameraný na Rómov - kľúčové údaje: Chudoba a zamestnanosť: situácia Rómov v 11 členských štátoch EÚ, Agentúra EÚ pre základné práva, 2014

⁹ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-education-in-the-era-of-digitalisation>

deti rovnaké príležitosti na vzdelávanie ako ich rovesníci. Je nanajvýš dôležité uznať právo dieťaťa na odpočinok a voľný čas, jeho právo zapájať sa do hier a rekreačných aktivít zodpovedajúcich jeho veku a slobodne a rovnocenne sa zúčastňovať na kultúrnom živote a umení ako jeho rovesníci.

Kľúčom k tomu, aby mohlo dieťa rásť a byť v živote úspešné, je od útleho veku pocit spolupatričnosti a právna istota. Dieťa bez štátnej príslušnosti bude mať ťažkosti s prístupom k svojim právam a štátnym službám a bude zraniteľnejšie voči vykorisťovaniu, čo obmedzí aj jeho schopnosť uspieť. Skupina PPE naliehavo vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby spolupracovali s cieľom zabezpečiť, aby každé dieťa malo rodný list a štátnu príslušnosť a aby mu mohol byť vystavený doklad totožnosti.

Abý každé dieťa mohlo rásť a rozvinúť svoj plný potenciál, musíme zaručiť prístup k čistému životnému prostrediu a zdravotnej starostlivosti. Skupina PPE sa zaväzuje bojovať za zdravšie a čistejšie prírodné prostredie pre najmladších Európanov. Preto je odhodlaná riešiť problematiku znečistenia ovzdušia a ochrany prírodného prostredia s cieľom urýchlene zastaviť núdzový stav v oblasti zmeny klímy. Je to najdôležitejšia investícia, ku ktorej sa môžeme v záujme našich detí zaviazat.

Keďže pandémia COVID-19 zasiahla systémy zdravotnej starostlivosti v celej EÚ a vystavila ich bezprecedentnému tlaku, musíme bojovať za dodržovanie práva každého dieťaťa na plný prístup k službám zdravotnej starostlivosti zohľadňujúcim potreby detí vrátane starostlivosti na vysokej úrovni v oblasti duševnej a psychologickkej podpory. Je to veľmi dôležité, pretože po súčasnej pandémii bude EÚ čeliť kríze duševného zdravia, ktorá bude mať na naše deti mimoriadne škodlivý vplyv. Nedostatočné opatrenia a investície do zariadení a podpory v oblasti duševného zdravia budú mať v nadchádzajúcich rokoch na deti a dospelých dlhodobé ničujúce následky. Žiadne dieťa by sa nemalo opomínať ani zanedbávať, keď zápasí s akoukoľvek formou telesného alebo duševného ochorenia. Skupina PPE podporuje vytvorenie jednotného a koherentného európskeho harmonogramu očkovania detí a rovnaký prístup k najnovším liečbam a liekom v oblasti pediatrickej starostlivosti, najmä pokiaľ ide o zriedkavé choroby a rakovinu detí.

Skupina PPE je presvedčená, že primerané investície v detstve a do detí môžu prispieť k dlhodobým prínosom pre jednotlivcov, spoločnosti a hospodárstva, keďže

hospodárske a sociálne prínosy takýchto investícií výrazne prevažujú nad finančnými nákladmi.

III. Budúca stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa

Spôsob, akým dospelí a spoločnosť pristupujú k deťom a akým vidia ich úlohu, sa už dávno zmenil. Napriek značnému pokroku pretrvávajú v Európe základné problémy, ako je násilie páchané na deťoch, chudoba detí, šikanovanie a prístup k súdnictvu zohľadňujúcemu potreby detí. Budúca stratégia by mala byť komplexná a zahŕňať by mala všetky príslušné existujúce stratégie, ktoré by mali byť súdržné, tak aby EÚ neznásobovala a nezduvovala už vynaložené úsilie a financie. Deti sú budúcnosťou Európy, a preto sa musíme zaoberať ich právmi a potrebami. Nie je možné diskutovať o budúcnosti Európy, ak nezohľadníme názory a potreby jej mladých občanov. Našou povinnosťou je posilniť postavenie všetkých detí, aby mohli úspešne napredovať a aby vďaka tomu dokázali bez strachu čeliť budúcim výzvam a viedli život, ktorý ich naplňa.